

Юрій Іванович Чалий,

*кандидат юридичних наук, доцент,
Харківський національний університет внутрішніх справ,
кафедра цивільного права та процесу;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3641-0760>,
e-mail: ychalyub6@gmail.com*

ОСВІТНЯ ПОСЛУГА ЯК ОБ'ЄКТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ

Розглянуто особливості освітньої послуги як об'єкта цивільних прав. Зазначено, що власне освітньою послугою слід розцінювати правову поведінку виконавця цієї послуги, спрямовану на формування певних соціальних якостей у суб'єкта навчально-виховного впливу.

Ключові слова: освітня послуга, об'єкт права, зобов'язання з надання освітніх послуг.

Оригінальна стаття

Постановка проблеми

Необхідність визначення понятійних ознак освітньої послуги як об'єкта цивільних прав викликано практичними потребами встановлення критеріїв оцінки належності поведінки виконавців подібних послуг (послугонадавачів). Освітні послуги є різновидом тих послуг, за якими дії послугонадавачів не можуть завершуватися досягненням певного оречевленого чи іншого результату, що змушує піддавати юридичному оцінюванню їх зобов'язану поведінку як таку¹. Власне проблемою є та обставина, що ні чинне законодавство, ні правова доктрина не описують юридичні параметри освітніх послуг. Так, у загальних положеннях про послуги (глава 63 ЦК України) можна зустріти лише вказівки на те, що виконавець послуги зобов'язується за завданням замовника надати послугу, яка споживається в процесі вчинення певної дії або здійснення певної діяльності (ч. 1 ст. 901 ЦК України), й те, що виконавець повинен надати послугу особисто (ч. 1 ст. 902 ЦК

¹ Дослідники цивільно-правових проблем надання послуг поділяють послуги на ті, що: 1) завершуються певним неоречевленим результатом (ефектом), наприклад перевезення; 2) не передбачають виникнення будь-якого результату (ефекту). Критерієм оцінки належності виконання послугонадавачами своїх обов'язків за першою групою послуг виступає результативність дій таких виконавців, тоді як за другою оцінюванню доводиться піддавати саму поведінку виконавців. Освітні послуги є послугами «без ефекту».

Україні). Вочевидь, наведених вище приписів замало, щоб оцінити змістовну поведінку виконавця освітньої послуги.

Такий само висновок доводиться робити, виходячи з аналізу спеціальних нормативних вимог, тобто положень освітнього законодавства. Освітня послуга – за редакцією п. 18 ст. 1 Закону України «Про освіту»¹ – це «комплекс визначених законодавством, освітньою програмою та/або договором дій суб'єкта освітньої діяльності, що мають визначену вартість та спрямовані на досягнення здобувачем освіти очікуваних результатів навчання». Таке формулювання поняття освітньої послуги також не окреслює її змістовної характеристики, що дозволяє говорити про невирішеність зазначеної проблеми на законодавчому рівні².

Стан дослідження проблеми

Цивільно-правові проблеми регулювання освітніх відносин розроблялися в Україні за різними напрямками. Якщо розглядати такі дослідження у хронологічному порядку, то однією з перших була дисертація В. В. Астахова, який розробив питання правосуб'єктності вищих навчальних закладів, заснованих на недержавній формі власності [1]³. Наступною є дисертація К. А. Карчевського, де досліджувалися платні послуги вищих закладів освіти системи МВС України [2]. Найбільш предметно освітні послуги вищих навчальних закладів (не лише тих, що підпорядковуються МВС, тобто вищих навчальних закладів узагалі) розглянуто в дисертації С. А. Загороднього [3]. Участь вищих навчальних закладів у цивільних правовідносинах досліджено в кандидатській дисертації М. П. Баб'юк [4]. Зрештою, слід назвати дисертаційне дослідження докторського рівня, виконане Н. О. Давидовою. Використовуючи компаративістський метод як основний прийом наукової розвідки ця авторка вирішує проблеми цивільно-правового регулювання освітньої сфери щодо досить широкого кола питань [5].

Аналіз змісту вищезгаданих робіт указує на те, що їх автори не ставили перед собою мету визначення властивостей освітньої послуги саме як різновиду об'єктів цивільних прав. Це пояснюється

¹ Про освіту : закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 38–39. Ст. 380.

² Описування освітньої послуги «нецивілістичною» мовою, напевне, не є невеликом цитованого закону, оскільки цей нормативно-правовий акт спрямовано на загально-правове впорядкування освітньої сфери.

³ Освітня сфера в Україні постійно піддається реформаціям, що призводить до несталості законодавчої термінології. Це стосується, зокрема, термінологічного позначення *закладів вищої освіти* (сучасна назва), які раніше йменувалися то «*вищими закладами освіти*», то «*вищими навчальними закладами*». В описі в цій статті дослідницьких робіт попередників використовуються ті назви закладів вищої освіти, що існували в законодавстві на час виконання згаданих робіт.

специфічним напрямком таких досліджень. Втім, слід відзначити, що в роботах К. А. Карчевського та С. А. Загороднього окремі елементи освітніх послуг, що надаються закладами вищої освіти, описано досить ґрунтовно. Освітні ж послуги, що надаються іншими суб'єктами (не тільки закладами вищої освіти), цими авторами не аналізувалися. Існуючий стан дослідження проблеми, що є предметом розгляду цієї статті, дозволяє звернутися до її вирішення ще раз.

Мета і завдання дослідження

Метою статті є визначення ознак освітньої послуги як об'єкта цивільних прав. При цьому слід обумовити, що тут здійснюється спроба подати найбільш універсальне поняття освітньої послуги як об'єкта цивільних прав, без огляду на те, ким така послуга надається: закладом освіти чи фізичною особою.

Для досягнення сформульованої мети спершу необхідно відповісти на питання про те, що взагалі слід вважати об'єктом цивільних прав, оскільки в науці цивільного права з цього приводу не вироблено єдиної позиції. Попереднє вирішення такого *завдання* дозволить послідовно вибудувати алгоритм описування сутнісних ознак освітньої послуги як різновиду об'єктів цивільних прав.

Наукова новизна дослідження

Новина дослідження має відносний характер і полягає у подальшому розвитку ознак освітньої послуги як об'єкта цивільного права. На відміну від існуючої панівної позиції, за якою об'єктом права є певне благо, ми робимо висновок, що таким об'єктом слід вважати юридичну поведінку учасників правовідносин. У досліджуваних правовідносинах згаданим об'єктом є предметна поведінка виконавця освітньої послуги, що має правову форму виконання боржником свого обов'язку в зобов'язанні.

Виклад основного матеріалу

У цивілістичній доктрині, як згадувалося вище, спостерігається розмаїття точок зору щодо змістовного розуміння терміна «об'єкт права». Одні автори вважають, що під ним слід розуміти *матеріальні та нематеріальні блага*, з приводу яких виникають правовідносини, інші – *суб'єктивні права та обов'язки*. Існують прихильники позиції, які називають об'єктом права саму *предметну поведінку* учасників правовідносин. На певну відокремленість претендує точка зору, за якою об'єкт права розуміється як *правовий режим*. Усі згадані наукові позиції добре описано в літературних джерелах, а тому немає потреби детально зупинятись на них у цій статті¹.

¹ Із цього приводу можна рекомендувати монографічну роботу «Харківська цивілістична школа: об'єкти матеріальних прав» («Харьковская цивилистическая школа: объекты гражданских прав») [6].

Спів про визначення змісту поняття «об'єкт права» мав шанс припинитися через закріплення свого часу в ЦК України розділу III «Об'єкти цивільних прав» (ст. 177–201). Разом із тим позиція законодавця, за нашим переконанням, не вирішує зазначену проблему, а лише фіксує стан її невирішеності. Так, у ст. 177 ЦК України видами об'єктів цивільних прав називаються речі, серед іншого гроші та цінні папери, інше майно, майнові права, результати робіт, послуги, результати інтелектуальної та творчої діяльності, інформація, а також інші матеріальні й нематеріальні блага. Виходячи зі специфіки формулювання вищевказаної норми, деяка частина вітчизняних дослідників робить висновок про те, що законодавець тим самим підтримав наукову позицію, за якою об'єктами цивільних прав визнаються певні *блага*, адже наприкінці речення ч. 1 ст. 177 ЦК України, наголошують ці дослідники, законодавець об'єктами прав узагальнено називає «матеріальні і нематеріальні блага».

Вважаємо, що для такого висновку немає підстав, оскільки в цитованій нормі, крім благ, перелічуються такі об'єкти, як поведінка суб'єктів правовідносин (послуги), самі суб'єктивні права та обов'язки. (Хоча про обов'язки безпосередньо в ст. 177 ЦК України і не йдеться, втім вони згадуються далі – під час розкриття змісту терміна «майно» (ст. 190 ЦК України). Таким чином, законодавець зайняв у цій суперечці не одну із згаданих позицій, а всі їх змішав і тим самим створив підґрунтя для нових дискусій.

Точка зору про те, що об'єктом цивільних прав є матеріальні чи нематеріальні блага, на наш погляд, має бути піддана критиці як найменш коректна. Дійсно, першопричиною вступу суб'єктів у соціальні зв'язки є їх бажання отримати задоволення від здобуття та подальшого споживання певних благ. Але для доступу до тих чи інших благ вказані суб'єкти змушені вступати не просто в соціальні зв'язки, а саме в правовідносини. Центром інтересу учасників правовідносин (!) виступає вже не благо, бо воно залишилося бути об'єктом фактичного зв'язку, а визначена змістом суб'єктивних прав та суб'єктивних обов'язків поведінка цих учасників.

Для ілюстрації зазначеної позиції звернемося до прикладів прояву об'єктів у двох відомих груп цивільних прав. Абсолютні суб'єктивні права є правами «на свою поведінку», де носії прав досягають інтересу щодо матеріальних (речових) чи нематеріальних (особистих немайнових) благ, здійснюючи власні акти поведінки. Суб'єктивні обов'язки тих, хто протистоїть носіям абсолютних прав, тут полягають у пасивній поведінці, оскільки змістом таких обов'язків є нестворення перешкод для реалізації управоможеним суб'єктам (носіям абсолютних прав) своїх можливостей. Отже, об'єктом таких прав є певні можливості щодо самостійного здійснення актів

поведінки стосовно речей чи нематеріальних благ. Блага (матеріальні, або ж нематеріальні) виступають тут мотивом вступу в правовідносини, але не об'єктом прав.

У свою чергу, відносні суб'єктивні права, зокрема зобов'язального походження, своїм змістом вбачають переважно активну поведінку контр-учасників правовідносин, тобто зобов'язаних сторін (боржників). Беручи до уваги цю обставину, цей вид суб'єктивних прав називають правами «на чужу поведінку». Їх змістом є вимога управоможеної сторони (кредитора), звернена до зобов'язаної сторони (боржника), про дотримання останнім певного варіанта поведінки. Таким чином, об'єктом прав, як і об'єктом правовідносин, для цієї групи прав слід визнавати певну юридичну поведінку учасників правовідносин, а не ті блага, що в результаті здійснення згаданої поведінки стають доступними для споживання суб'єктами.

Право як регулятор соціальних відносин здатне впливати *лише на вольову поведінку учасників цих зв'язків, а не на блага безпосередньо*. Блага не спроможні сприймати правові вимоги законодавчих актів чи договорів. Із цього необхідно й робити висновок про те, що об'єктом цивільних прав є певна юридична поведінка учасників правовідносин, а не матеріальні чи нематеріальні блага. Таке розуміння об'єкта цивільних прав слід розповсюдити й на змістовну характеристику освітніх послуг.

Родове поняття послуги наводиться, як відомо, у ч. 1 ст. 901 ЦК України, де нею називаються дія або здійснювана виконавцем діяльність, позитивний ефект яких (дії чи діяльності) споживається споживачем за ходом вчинюваної виконавцем зобов'язаної поведінки. Зазначені номінальні ознаки послуг узагалі мають бути поширені й на освітні послуги, сутністю яких також слід назвати *поведінку*, здійснювану виконавцем. Тобто предметна поведінка виконавця і є освітньою послугою. Щоб вона набувала вигляду об'єкта цивільного права, слід зробити наголос на тому, що вона здійснюється як реакція на висунуту замовником освітньої послуги правову вимогу про вчинення відповідних змістовних дій¹. Зазначена поведінка виконавця є не фактичною, а здійснюється ним у межах цивільно-правової

¹ Зміст і послідовність дій виконавця освітньої послуги визначаються не замовником послуги, а нормативними вимогами стандартів освіти та освітніх програм. Своєрідним винятком і з цього можна назвати вибіркові компоненти освітніх програм, де замовники освітніх послуг можуть обирати ті чи інші навчальні дисципліни. Втім, зміст таких обраних дисциплін визначається також виконавцями, оскільки саме вони є спеціалістами в освітній діяльності.

Не будуть винятком зі сказаного й випадки надання «неформальних» освітніх послуг, тобто тих, що надаються виконавцями – фізичними особами (не закладами освіти) – приватними тренерами, вихователями, репетиторами тощо. Технологія

форми договірною зобов'язання та набуває правового змісту, а саме – виконання боржником свого обов'язку. Саме ця правова обставина перетворює фактичні дії виконавця на об'єкт суб'єктивного цивільного права.

Закон України «Про освіту», зокрема преамбула до нього, називає метою освіти всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, здатних робити свідомий суспільний вибір та спрямовувати свою діяльність на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого та культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору.

Цивільне право не може ставити перед собою мету досягнення подібних соціальних результатів мегамасштабу, оскільки його інструментарій розраховано на вплив на вольову поведінку окремих суб'єктів. Тож, поведінка цих суб'єктів, як і її наслідки, також мають описуватися на локальному рівні.

Для визначення ознак освітньої послуги необхідно відповісти на два запитання: 1) у чому предметно полягають (повинні полягати) зобов'язані дії виконавця освітньої послуги; 2) чи можна у цивільно-правовому розумінні назвати освітню послугу належно наданою, якщо її результативність є незначною або взагалі наближається до нуля, тобто зміна ментального образу суб'єкта навчання є незначною або вкрай незадовільною.

Щодо відповіді на перше запитання відзначимо таке. Поведінка будь-яких виконавців освітніх послуг являє собою складний процес, протягом якого передбачаються позитивні зміни соціальних якостей людини як «об'єкта» освітнього впливу: формуються окремі знання, вміння або навіть *компетентності*, під якими п. 15 ст. 1 Закону України «Про освіту» розуміє динамічну комбінацію знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей та інших особистих якостей, що визначають здатність особи успішно

та зміст таких послуг також визначатимуться виконавцями, адже замовники не є фахівцями в цій галузі діяльності, що, власне, і мотивує їх вступати в ті чи інші види правовідносин з надання освітніх послуг.

Разом із тим, вищезазначене не може нівелювати ту обставину, що правовим імпульсом до здійснення виконавцями описуваних у статті предметних дій є саме звернена до них вимога замовників освітніх послуг.

соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність. Виходячи з цього, поведінка виконавців завжди матиме характер операцій чи навіть діяльності. Надання освітньої послуги шляхом вчинення одноактної дії є принципово неможливим.

«Діяльністю» слід позначати, на наш погляд, функціонування закладів освіти. Надання освітніх послуг подібними виконавцями реалізується через організацію постійно діючих структурних підрозділів, мета функціонування яких полягає у довготривалому формуванні в осіб, які навчаються (виховуються), указаних вище соціальних якостей. Надання ж освітніх послуг фізичними особами від свого імені (без створення юридичної особи – закладу освіти) переважно матиме характер операцій, тобто низки цілеспрямованих взаємопов'язаних актів поведінки, хоча при цьому не виключається можливість прояву в їх поведінці також ознак діяльності.

Предметну поведінку виконавців освітніх послуг п. 21 ст. 1 Закону України «Про освіту» називає «педагогічною діяльністю». Її зміст цей закон вбачає в інтелектуальній, творчій діяльності педагогічного (науково-педагогічного) працівника або самозайнятої особи у формальній та/або неформальній освіті, спрямованій на навчання, виховання та розвиток особистості, її загальнокультурних, громадянських та/або професійних компетентностей.

Для розвитку легального поняття педагогічної діяльності додамо, що згадана інтелектуальна діяльність – це не проста діяльність зі збирання та подальшого передання певних інформативних даних одними суб'єктами іншим. Такий процес має більш складний характер, однією з його основних цінностей є «живе» спілкування безпосередніх виконавців освітньої послуги в особі вихователів, вчителів, викладачів, тренерів, репетиторів тощо та суб'єктів навчання, протягом якого не лише відбувається передання інформації, але й здійснюється контроль ефективності її сприйняття та засвоєння суб'єктами навчання, формується вміння самостійно здобувати необхідні інформативні дані та критично їх аналізувати, демонструються переваги, так би мовити, правильного життєвого вибору. Найважливішим результатом освітнього впливу, якщо сформулювати найбільш загально, є здобуття суб'єктом навчання досвіду попередніх поколінь та отримання ним необхідного соціального інструментарію для творіння власної історії життя. Такі якості людини Закон України «Про освіту» термінологічно позначає як «компетентність» (це поняття розкривалося вище).

Тож, чи є вказані якості особи тим результатом, за досягнення якого виконавець освітньої послуги є юридично відповідальним? Ми виходимо з тієї позиції, що освітні послуги є різновидом послуг

із докладанням максимальних зусиль¹. Прямо пов'язувати ефективність навчання (належність виконання своїх обов'язків виконавцем) з успішністю засвоєння учбового матеріалу особами, які навчаються, принципово не можна, бо така ефективність великою мірою залежить від інтелектуальних здібностей останніх, їх мотивації до навчання та інших факторів, які відносно поведінки виконавців освітніх послуг мають зовнішній характер. Тому від виконавця освітньої послуги справедливо вимагати лише докладання максимальних зусиль, щоб особи, які навчаються, повною мірою реалізували свої можливості щодо здобуття освіти.

Водночас постає питання про те, що має бути орієнтиром, на який виконавець спрямовував би свої зусилля. Переважна більшість дослідників цивільно-правових проблем освіти зазначає, що ним виступають положення законодавства про освіту, державні й галузеві стандарти та стандарти вищої освіти навчальних закладів. Ці норми встановлюють мінімальні вимоги до освітньої діяльності навчальних закладів, на які останні й повинні орієнтуватись. Водночас зазначені вимоги покликані гарантувати замовникові відносно якості надання освітніх послуг.

Заклади освіти не просто сліпо відтворюють вимоги стандартів, а мають можливість у межах закріпленої державою структури та форми навчання самостійно визначати зміст своєї діяльності. Зокрема, такі можливості надаються самими стандартами вищої освіти, де містяться варіативні частини освітньо-кваліфікаційних характеристик випускників вищих навчальних закладів, освітньо-професійних програм підготовки, засобів діагностики якості вищої освіти тощо.

Попри надану законодавством академічну свободу профільна діяльність закладів освіти піддається досить жорсткому нагляду, який здійснюється спеціалізованими державними органами та громадськими інституціями. Отже, ще однією ознакою освітніх послуг є наявність публічного контролю за їх наданням. Указана ознака не впливає зі змісту освітніх послуг як таких, тобто не є їх внутрішньою властивістю, разом із тим вона визначає специфіку правового режиму надання цих послуг, якщо описувати його у загальному вигляді, не обмежуючись лише проявом норм приватного права.

Публічний контроль освітньої діяльності реалізується шляхом здійснення стандартизації та ліцензування освітньої діяльності,

¹ Д. І. Степанов пропонує поділяти послуги на два види: 1) послуги, що завершуються певним неоречевленим результатом (ефектом), який гарантується виконавцем; 2) послуги, де від виконавця вимагається лише докладання максимальних зусиль, але результат (ефект) не може гарантуватися [6, с. 219, 282].

акредитації освітніх програм, інституційної акредитації, громадської акредитації закладів освіти, зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, інституційного аудиту, моніторингу якості освіти, атестації педагогічних працівників, сертифікації педагогічних працівників, громадського нагляду та інших інструментів, процедур і заходів, визначених законодавством (ч. 4 ст. 41 Закону України «Про освіту»).

Повертаючись до цивільно-правової характеристики освітньої діяльності закладів освіти та інших осіб, які провадять цю діяльність, слід відзначити, що їхня поведінка є елементом майнових відносин. Будь-яка послуга, серед іншого й освітня, має вигляд товару, який обмінюється на інше майно, тобто на гроші. Замовники освітньої послуги – фізичні або юридичні особи, держава чи інші суб'єкти – за факт надання такої послуги сплачують визначену договором плату, а отже, ці відносини є майновими. Указана обставина підтверджує відповідність цивільно-правового режиму потребам упорядкування відносин зі здобуття освіти за ознакою предмета правового регулювання.

Як цивільно-правові слід кваліфікувати ці відносини й за ознакою методу правового впорядкування, оскільки учасники досліджуваного соціального зв'язку діють у ньому як юридично автономні суб'єкти, як незалежні один від одного агенти товарного обміну. Щоправда, основний соціальний мотив участі в цих відносинах, принаймні для одного з учасників (замовника освіти, особи, яка безпосередньо отримує освітню послугу), полягає не в обміні майна, а в отримання іншого ефекту. У результаті описаної товарообмінної операції у суб'єкта, який безпосередньо споживає освітню послугу, формуються персональні якості, що кваліфікуються цивільним правом як особисті немайнові блага¹.

Висновки

Правовою формою розглядуваного у статті зв'язку є договірне зобов'язання з надання послуги. При цьому об'єктом таких зобов'язальних правовідносин є вимога замовника освітньої послуги щодо вчинення виконавцем відповідних предметних дій і подальша позитивна реакція останнього щодо виконання свого обов'язку. Таким чином, об'єкт розглядуваних правовідносин та об'єкт

¹ Ще раз підкреслимо, що результативність освітнього впливу залежить не лише від поведінки виконавців освітніх послуг, але й від спроможності суб'єктів навчання адекватно та повно сприймати відповідний навчальний матеріал, їх бажання опанувати знаннями та реалізувати їх у професійній чи іншій діяльності. На виконавців освітніх послуг можна покласти правовий обов'язок лише з максимального докладання зусиль під час надання таких послуг, про це йшлося вище.

суб'єктивного права замовника освітньої послуги за своїм обсягом збігаються.

Освітня послуга отримує зовнішній прояв за умови здійснення активної поведінки виконавцем цієї поведінки. Предметна поведінка закладу освіти чи іншої особи з навчання та/або виховання і є власне освітньою послугою. Отже, розуміння освітньої послуги, як і послуг взагалі, є тісно пов'язаним з персонами виконавців, а точніше з їх здатністю вчиняти акти поведінки певної змістовної наповненості. Не випадково у загальних нормах про послуги закріплено правило про те, що виконавець повинен надати послугу особисто (ч. 1 ст. 902 ЦК України). Професійна кваліфікація педагогічного складу закладу освіти або фізичної особи, яка надає освітню послугу від свого імені, визначає якість надання цих послуг. Саме на професійну репутацію орієнтуються замовники освітніх послуг, обираючи заклад освіти чи іншого виконавця. Належа кваліфікація виконавця освітньої послуги покликана гарантувати замовникові очікувані ним споживчі властивості такої послуги, тобто її якість.

Поведінка виконавців освітніх послуг являє собою низку взаємопов'язаних та цілеспрямованих актів поведінки (операцію), а коли такі оперативні дії здійснюються протягом тривалого періоду в часі, то вони набувають характеру діяльності. Мета вказаної поведінки полягає у формуванні в суб'єкта навчання (виховання) нових соціальних якостей, що будуть використовуватися ним у повсякденному житті чи професійній діяльності. Разом із тим, на виконавців освітніх послуг не може покладатися цивільно-правовий обов'язок з гарантування результативності навчання, оскільки досягнення такого ефекту залежить серед іншого й від інтелектуальних здібностей суб'єкта навчання та інших чинників.

Список бібліографічних посилань: 1. Астахов В. В. Правовое регулирование функционирования в Украине высших учебных заведений, основанных на негосударственной форме собственности : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Харьков, 1999. 185 с. 2. Карчевский К. А. Платные образовательные услуги высших заведений образования МВД Украины: гражданско-правовой аспект : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Харьков, 2001. 193 с. 3. Загородній С. А. Договір про професійну підготовку у вищому навчальному закладі : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Харків, 2007. 190 с. 4. Баб'юк М. П. Вищі навчальні заклади як учасники цивільних правовідносин : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Харків, 2017. 17 с. 5. Давидова Н. О. Проблеми цивільно-правового регулювання відносин у сфері освіти в Україні і США : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2017. 33 с. 6. Харьковская цивилистическая школа: объекты гражданских прав : моногр. / И. В. Спасибо-Фатеева, В. И. Крат, О. П. Печень и др. ; под общ. ред.

И. В. Спасибо-Фатеевой. Харьков : Право, 2015. 720 с. 7. Степанов Д. И. Услуги как объект гражданских прав. М. : Статут, 2005. 349 с.

Надійшла до редколегії 19.10.2018

Чалый Ю. И. Образовательная услуга как объект гражданских прав

Рассмотрены особенности образовательной услуги как объекта гражданских прав. Указано, что собственно образовательной услугой необходимо расценивать правовое поведение исполнителя данной услуги, направленное на формирование у субъекта учебно-воспитательного воздействия определённых социальных качеств.

Ключевые слова: образовательная услуга, объект права, обязательство о предоставлении образовательных услуг.

Chalyi Yu. I. Educational service as an object of civil rights

The author has studied the features of educational service as an object of civil rights.

It has been noted that social benefits should not be understood as the object of civil rights, as some researchers insist on, the object of civil rights must be perceived as a legal behavior of the participants in legal relations. The main argument in favor of such a conclusion is the indication that the right as a regulator of public relations can affect only the volitional conduct of the participants, but not directly the benefits. The benefits are not capable of perceiving the legal requirements of legislative acts or contracts. Consequently, the educational service should be regarded as the legal behavior of the provider of this service, aimed at forming certain social qualities of the subject of educational influence.

Behavior of educational services' providers is a series of interrelated and purposeful acts of conduct (operation), and when such operational actions are carried out over a long period of time, they become the nature of activity.

The legal form of providing educational services is a contractual obligation. The object of such binding legal relations is the requirement of the customer of the educational service in relation to the execution of the relevant subject actions by the provider and the subsequent positive reaction of the latter to the fulfillment of his duty. The object of the considered legal relations and the object of the subjective right of the customer of the educational service, according to the author of the article, coincide in their volume.

It has been emphasized that the providers of educational services cannot have civil and legal obligation to guarantee the effectiveness of training, since the achievement of such an effect depends on the intellectual capacity of the subject of training and other factors. The eligibility criteria for the performance of educational services are regulatory requirements that determine the content of a particular level of education, the volume and sequence of teaching disciplines, etc. Based on this, one of the features of educational services is the implementation of public control over the compliance of the substantive conduct of the providers of such services with the requirements of the law.

Keywords: educational service, object of law, obligations on providing educational services.

